

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 440 sahifa,
22-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Pedagog kadrlar tayyorlashda microteaching metodining tashkiliy asoslari va uni samarali qo'llash mexanizmlari.....	10
Abdiqayumova Malika	
Ijtimoiy pedagogik faoliyatning bolalarning moslashuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni	14
Abdullayeva Yulduz Qurbon qizi, Xudayberdiyeva Zilola Azamat qizi	
Talabalarning og'zaki nutqini interfaol usullar yordamida rivojlantirish	18
Atamirzayeva Ezoza	
English Language Barriers Among Rural Ecotourism Guides in Uzbekistan	22
Aminova Asilaxon Sobir qizi	
Совершенствование методов обучения студентов эффективному управлению временем на основе тайм-менеджмента.....	25
Уразова М. Б., Абатова У. Б.	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni va samaradorligi	30
Xurramova Dilso'z Baxtiyor qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik ahamiyati.....	33
Gaipova Akjunis Qayratovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda o'zini o'zi tashkil etish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	37
Alimov Bekzod Nematovich	
O'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanish tadbirlarini maktab darajasida boshqarishning integratsiyalashgan yondashuvi	41
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar	48
Xurramova Sanobar Mahmatmurod qizi	
Pedagogical Integration as a Factor of Humanization in Professional Teacher Education	53
Yusupova Mukhabbat Anatolyevna	
Yoshlarda iqtisodiy tafakkur shakllanishida etnik muhitning ta'siri.....	58
Erkinova Sevara Najmiddin qiz	
Innovative Approaches to Teaching English in Higher Education: a Methodological Study	61
Gulsara Khakimova	
Bo'lajak pedagoglarda kognitiv faollikni rivojlantirishda neyropedagogika asoslari.....	63
Hikmatova Jamila Fatox qizi	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning eshituv idrokini rivojlantirish texnologiyalari.....	68
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Ishxodjayevna	
Badiiy matn asosida nutqiy ko'nikmalar va ijodiy tafakkur integratsiyasini ta'minlash metodikasi	73
Jo'rayeva Sevinch Abdialim qizi	
Etnopedagogik muhitda maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirish.....	77
Murodova Farangis G'anisherovna	
Malaka oshirish jarayonida muammoga asoslangan o'qitish vositasida MTT tarbiyachilarining 4K ko'nikmasini rivojlantirish texnologiyasi	81
Ravshanova Xafiza Komilovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalq og'zaki ijodi vositalaridan (ertak, maqol, qo'shiq, afsona, doston va boshqalar) foydalanishning nazariy asoslari, xalqaro va milliy tajribasi	85
Tog'ayeva Munisa Muxammadiyevna	
Akademik ko'nikmalarni rivojlantirish asosida kelajakdagi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish	89
Tursunova Elmira Ulug'bekovna, Rayimova Mushtariy Raup qizi	
Sensor integratsiya autizm spektori buzilishi bo'lgan bolalarning xulq-atvor va hissiy holatiga ta'siri.....	91
Xamidova Muyassar Polsaidovna, Abdullayeva Muslima Shovkat qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	96
<i>Xoshimova Dilobar Kuchkarovna, Nortosheva Dildora Orif qizi, Avazmurodova Mehribon Sharif qizi</i>	
Инновационная методика нравственного воспитания в начальных классах: подход межпредметной интеграции	101
<i>Улугмурадова Шохсанам</i>	
Shaxs o'z-o'zini anglashining ijtimoiy-psixologik jihatlari	105
<i>Bobonazarov Oybek Shoyim o'g'li</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990yy).....	108
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Tabiatshunoslik darslarida steam yondashuvi asosida ta'limni tashkil etish metodlari	111
<i>Gulnora Narmatova Tojiyevna</i>	
AI-Mediated Coil in Oral English Teacher Education: a Didactic Model for Developing Intercultural Communicative Competence.....	115
<i>Mukhammadiyeva Khalima Saidakhmadovna</i>	
Pedagogik faoliyatda kasbiy stress jarayonining ijtimoiy psixologik xususiyatlari	119
<i>Xotamova Madinabonu Iloxmon qizi</i>	
Pedagogik mahorat fani asosida bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	123
<i>Xurramova Mohidil Baxtiyorovna</i>	
Bo'lajak kutubxonachilarda ilm-fanga oid bilimlarni o'zlashtirish malakasini shakllantirish	126
<i>O'rozov Abdurasul Norboyevich</i>	
Методологические подходы к развитию духовно-творческого потенциала детей младшего школьного возраста	130
<i>Хасанова Гулшод Касимовна</i>	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	134
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
O'rta maktab yoshidagi o'quvchilarda voleybol mashg'ulotlarining psixoemotsional holat va ijtimoiy faollikka ta'siri	138
<i>Xonimqulova Durdona</i>	
Farzandlar tarbiyasida otalik va onalik hissining shakllanishining o'ziga xosligi	141
<i>Tursunboyeva Gavharoy Abdivohid qizi</i>	
O'quv jarayonida raqamli kontent (elektron darslik, multimedia materiallari) yaratish texnologiyalari.....	145
<i>Quvatov Shuxrat Akmurodovich, Rashidov Anvarjon Sharipovich</i>	
Scratch dasturida harflarni vizuallashtirish orqali 1-sinf o'quvchilarining tasavvurlarini rivojlantirish usullarini takomillashtirish.....	150
<i>Normurodova Sadoqat Xoliqulovna</i>	
Vaqttni boshqarish hamda to'g'ri taqsimlashning pedagog hayoti va faoliyatidagi ahamiyati.....	155
<i>Tursunova Nilufar</i>	
Sun'iy intellektning ingliz tili o'qitishdagi roli	159
<i>Burxonova Aziza Ikhtiyorovna, Negova Feruza Sharifovna</i>	
Разработка системы адаптивной генерации контрольных вопросов из учебных материалов на узбекском языке на основе гибридного подхода ИИ и таксономии Блума	162
<i>Бегалиев Жалолиддин Камолитдинович, Маматов Ислонбек Ильесович</i>	
Применение данных беспилотной авиации для обновления картографических данных	168
<i>Хакимов Дониёр Бахтиёр угли, Бурунова Муниса Баходировна</i>	
The Role and Significance of the Acmeological Approach in the Managerial Activity of School Principals.....	172
<i>Normurodova Aziza Zuxriddin qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda tarbiya darslarini samarali tashkil etishga o'rgatish: mazmuni, shakli va metodlari ..	178
<i>Sheraliyeva Nasiba Alimkulovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy xulq-atvorni shakllantirishda ota-ona tarbiya uslublarining pedagogik imkoniyatlari.....	184
<i>Ashurova Aziza Erkinovna</i>	

Mintaqaviy sanoat korxonalarining biznes jarayonlarini tahlil qilish va baholashning zamonaviy usullari (BPM, Lean, Six Sigma yondashuvlari misolida)	188
<i>Azimova Maxfuza Rashidovna</i>	
O'zbekistonda turli etnik guruhlarda mehnat motivatsiyasining qiyosiy tahlili.....	193
<i>Erkinova Sevara Najmiddin qizi, Saidakbarova E'zozaxon Muzaffar qizi</i>	
"Geogebra" dasturi yordamida geometriya va matematik analiz kursini o'qitishda vizual tafakkurni rivojlantirish metodikasi.....	196
<i>Fayzullayeva E'zoza O'tkir qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida raqamli transformatsiya texnologiyalarini qo'llashning zarurati.....	200
<i>Musurmanova Shodiya Xolmuratovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish.....	204
<i>O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li, Boymurodova Shahzoda Alisher qizi</i>	
Gimnastikada akrobatik mashqlarni rivojlantirish metodikasi	208
<i>Raxmatova Nodira Muxtorjon qizi</i>	
Suggestiv metodlar asosida xulqi og'ishgan bolalar uchun tarbiyaviy mashg'ulotlarni loyihalash	212
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tabaqalashtirilgan yondashuv asosida tayyorlov guruh tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorlash ...	216
<i>Sanayeva S. B., Toshqulova Z. U.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	220
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Понятие искусственного интеллекта в контексте образования и его педагогические функции	224
<i>Каримова Сабина Собировна</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy barqarorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari....	230
<i>Akramjonova Feruza Akramjonovna</i>	
Demografik yuklama sharoitida maktab pedagogik jamoasini samarali boshqarishning hr-strategiyalari.....	233
<i>Axmadqulova Ozodaxon Hamidullo qizi</i>	
Kasbiy identifikatsiya – shaxsning kasbiy o'zligini shakllantirish omili sifatida	236
<i>Bazarov Xayotbek Ne'matovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida qoraqalpoq xalq ertaklari asosida multimediyali mahsulotlar yaratish samaradorligi.....	240
<i>Bekimbetova Aynagul Amangeldievna, Ollaberganova Mohira</i>	
Odam anatomiyasi va fiziologiyasi darslarida muammoli ta'lim texnologiyalari orqali talabalarning ijodiy izlanuvchanligini faollashtirish.....	245
<i>Haydarova Pardaxol Boboqulovna</i>	
Chet el va O'zbekiston tajribasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etishning metodologiyasi	249
<i>Inomova Madina</i>	
Boshlag'ich ta'lim tabiiy fanlarini o'qitishda o'quvchilarning ijodkorligini shakllantirish metodikasi.....	253
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Avazova Gulnoza Qodirjon qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishning samarali yo'llari	256
<i>Ismatova Zulayho Asadovna, Xamroyeva Ozoda Norbo'ta qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning so'z boyligi va nutqiy ko'nikmalarini shakllantirish	259
<i>Mambetova Lobar Mirzavali qizi, Rajabova Nafisaxon Dilmurod qizi</i>	
Kasbiy faoliyatda pedagogik improvizatsiya ijodiy kompetensiya sifatida	264
<i>Miraxmedova Dilafro'zxon Nurilloxon qizi, Jo'rayeva Gulshodaxon Ibrohimjon qizi</i>	
Media savodxonlik tushunchasi va uning pedagogik ta'limdagi ahamiyati.....	267
<i>Salomova Lobar Sobir qizi</i>	
Innovatsion ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik tarbiyani shakllantirish metodikasi	271
<i>Tursunova Malika Baxtiyor qizi, Aminova Oltinay Davranbek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi asosida o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	274
<i>Xaydarova Dilafuz Abdukurim qizi</i>	

Refleksiv ko'nikmalarni rivojlantirish – bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash bosqichi sifatida.....	279
<i>Jo'rayeva Maftuna Dilshodbek qizi</i>	
Chimyon–Chorvoq kurort-rekreatsiya zonasidagi rekreatsiya obyektlari va ulardan foydalanish holati	283
<i>Djurayeva Lobar Vaxitovna</i>	
G'ovlar osha yuguruvchi qizlarning maxsus jismoniy tayyorgarlik darajasini oshirish asosida sport musobaqalariga tayyorlash.....	286
<i>Sattorqulova Fotima Jamol qizi, Sattorqulova Zuhra Jamol qizi</i>	
Grammatika va yozuv ko'nikmasining integratsiyalashuvini ESL o'quvchilarning grammatik ravonligini o'stirishdagi ahamiyati	292
<i>Ne'matova Iroda Ilhom qizi, Karimova Xadicha Fazliddin qizi</i>	
Формирование экологической культуры и проектных компетенций молодежи в формате хакатона “Климатон–25”	295
<i>Бегмуратова Зоя Асаматдиновна</i>	
Portlovchi kuch sifatini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari.....	298
<i>Xushvaqtov Shaxzod Mamatqul o'g'li</i>	
Enhancing the Writing Skills of Non-Philological Students Through Artificial Intelligence Tools	302
<i>Rajabova Rakhimakhon Maksudovna</i>	
Supporting Children With Autism in Inclusive Education: Effectiveness of Multisensory, Visual Scheduling, and Aba Approaches.....	306
<i>Safarova Sanobar Omontashevna, Rakhimova Ozoda Abdurasul qizi</i>	
O'quv topshiriqlari orqali 6-sinf o'quvchilarining pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishdagi leksik birliklar bilan ishlashning ahamiyati	310
<i>Ashirbayeva Nafisa Aminbayevna</i>	
O'smirlarda nevrotik holatlarning namoyon bo'lish xususiyatlari va ularni diagnostika qilishning nazariy-metodologik asoslari	313
<i>Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li</i>	
Ingliz tilini o'rgatishda talabalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish metodlari.....	317
<i>Abirqulova Nafisa Abdusalamovna</i>	
Yuqori sinf ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning innovatsion metodik modeli	321
<i>Ahmadjonova Diyoraxon Dilshod qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish va pedagogik muloqot madaniyati	326
<i>Alimov Shavkatbek Shuxratbekovich</i>	
Identification and Systematization of Emotional Intelligence Indicators in Pre-Service Primary School Teachers.....	330
<i>Aminova Nasiba Davlatboy kizi</i>	
Oligofren bolalarda kognitiv jarayonlarni rivojlantirishda o'yin terapiyasining nazariy-metodologik asoslari va pedagogik samaradorligi	334
<i>Amirsaidova Sh. M., Jumanazarova Mashhura San'atbek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida matn ustida ishlash metodikasi	339
<i>Asilbekova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
O'zbekistonda olimpiya harakatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	344
<i>Axmadaiyeva Gulnoz Ikramovna</i>	
Zamonaviy tibbiyotda hissiyotlarni boshqarishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	348
<i>Azgarova Gulsum Alisher qizi</i>	
The Use of Problem-Based Learning Methods in Delivering High-Quality Education in Schools	351
<i>Bekmuratova U'mit Ken'esbay qizi, Abdiev Azamat</i>	
Akseleratsiyaning o'quvchilar xulq-atvoriga ta'siri	355
<i>Botirova Oydina Vadimovna</i>	
Ta'limda zamonaviy pedagogik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya: bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarni tayyorlashning metodologik asoslari	361
<i>Eshimova Nasiba Zohiddin qizi</i>	

Kasbiy samaradorlikni oshirishda sun'iy intellektning roli: "KasbNavigator" platformasi misolida	365
<i>Isayeva Oylarxon Ro'zimatjon qizi, Sobirov Muslimjon Muxsinjon o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktablarda o'quvchilarning nutqiy faoliyatini rivojlantirish: integratsiyalashgan ta'lim va ijodiy yondashuv.....	369
<i>Mavlanova Saidaxon Umarovna</i>	
Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishning depressiv holatlarga ta'siri	373
<i>Mirzaxmatova Sayyora Saydaxmatovna</i>	
Kiberijtimoiylashuv sharoitida avlodlararo kommunikativ o'zaro ta'sirning psixologik xususiyatlari.....	375
<i>Muhiddinova Mamlakat Nabi qizi</i>	
"Emotsional Learning Analytics"metodi asosida o'qituvchilarning reflektiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	380
<i>Omonqulova Diyora Farhod qizi</i>	
Talabalarda milliy identiklikni shakllantirishning nazariy asoslari.....	384
<i>Qudratov Davron Sami o'g'li</i>	
Media kompetentlik va media savodxonlik tushunchalarining ilmiy-pedagogik mohiyati, tarkibi va rivojlanish tarixi.....	388
<i>Rahimova Xosiyat Uralovna</i>	
Yangilanayotgan O'zbekistonda tarix fani oqituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	392
<i>Raxmatova Ondagul Oybek qizi</i>	
Talabalarining kasbiy tayyorgarligida mantiqiy fikrlashini rivojlantirish kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik muamolari.....	395
<i>Raxmonova Mavluda Suvon qizi</i>	
O'smirlarni kiberbulling tahdididan himoya qilishning psixologik mexanizmlari	398
<i>Sattorova Mohinur Sherali qizi</i>	
Bolalarda oilaga hurmat va qadriyatli munosabatni rivojlantirish jarayonida ota-ona bilan hamkorlik qilish yo'llari	401
<i>Sharofutdinova Nigora Kenja qizi, Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
O'zbekistonda o'qituvchilar malakasini oshirishning vertikal modeli: tizimli tahlil va cheklovlar	405
<i>Toxirova Nafisa Dilshod qizi</i>	
Fizika fanini o'qitishda maxsus ehtiyojli o'quvchilar uchun texnologiyalar va tajribalarning roli	409
<i>Tursunov Alisher Isoqovich, G'ulomov Davlatbek Istat o'g'li</i>	
MTTda qadriyatlar kompetentligini rivojlantirish vositalari	412
<i>Urinova Rushana Tursunniyozovna, Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda nutq o'stirish metodikasini takomillashtirish.....	415
<i>Xakimova Xosiyat Jurayevna</i>	
O'smirlik davrida deviant xulq-atvor namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	419
<i>Xalilova Sarvinoz Qodirali qizi</i>	
Ta'lim platformalarida mustaqil ta'lim ma'lumotlarini relyatsion model asosida optimallashtirish	422
<i>Xasanov Baxrom Boktiboyevich</i>	
Применение информационных технологий для интеллектуального анализа чрезвычайных ситуаций на основе edge computing и компьютерного зрения.....	426
<i>Мамаражабов Музаффар Абдурасулович, Маматов Ислombек Ильесович</i>	
Индивидуальное интеллектуальное развитие личности – как педагогическая проблема	432
<i>Олтибоева Камола Шарофжон қизи</i>	
Представления о реальной и виртуальной дружбе у подростков	436
<i>Хамидова Нигора Илхомовна</i>	

YUQORI SINIF INGLIZ TILI DARSLARIDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION METODIK MODELI

Ahmadjonova Diyoraxon Dilshod qizi
O'zbekiston milliy pedagogika universiteti doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada yuqori sinf o'quvchilarida analitik tafakkurni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodik model taklif etiladi. Tadqiqotning maqsadi ingliz tili darslarida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini kuchaytirish yo'llarini aniqlashdan iborat. Muallif tomonidan Bloom taksonomiyasi va zamonaviy pedagogik yondashuvlarga asoslangan tizim ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari ushbu model o'quvchilarning tahlil va baholash ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Maqolada metodikaning amaliy samaradorligi asoslab berilgan. Ilmiy yangilik sifatida integrativ yondashuv taklif etiladi.

Kalit so'zlar: tanqidiy fikrlash, ingliz tili ta'limi, yuqori sinf o'quvchilari, innovatsion metodika, interfaol metodlar, Bloom taksonomiyasi, baholash, reflektiv yondashuv.

Abstract: This article presents an innovative methodological model aimed at developing critical thinking in upper secondary school students. The main objective is to identify effective mechanisms for fostering independent thinking skills in English language classrooms. The study integrates modern pedagogical approaches, particularly the higher-order levels of Bloom's taxonomy. The proposed model ensures a structured organization of the learning process. The findings indicate a significant improvement in students' critical analysis and evaluation skills. The practical effectiveness of the model is supported by empirical evidence. The scientific novelty lies in the integration of methodological components.

Key words: critical thinking, English language teaching, upper secondary students, innovative methodology, interactive methods, Bloom's taxonomy, assessment, reflective approach.

Аннотация: В статье рассматривается разработка инновационной методической модели, направленной на развитие критического мышления у учащихся старших классов. Основная цель исследования заключается в выявлении эффективных механизмов формирования навыков самостоятельного мышления на уроках английского языка. В работе используются современные педагогические подходы, включая высшие уровни таксономии Блума. Предложенная модель обеспечивает системную организацию учебного процесса. Результаты исследования показали повышение уровня критического анализа и оценочных умений учащихся. Практическая значимость подтверждена экспериментальными данными. Научная новизна заключается в интеграции методических компонентов.

Ключевые слова: критическое мышление, обучение английскому языку, учащиеся старших классов, инновационная методика, интерактивные методы, таксономия Блума, оценивание, рефлексивный подход.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyat nafaqat bilimga ega, balki ushbu bilimni tahlil qila oladigan, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qiladigan shaxslarni talab etadi. Shu jihatdan umumiy o'rta ta'lim tizimida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda ^[1:45]. Ayniqsa, ingliz tili darslari bu jarayon uchun keng imkoniyat yaratadi, chunki ushbu fan o'quvchilarning fikr bildirish, bahslashish va dalillash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi ^[2:38].

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, mavjud dars jarayonida o'quvchilar ko'proq tayyor bilimlarni o'zlash-tirishga yo'naltirilgan bo'lib, mustaqil tahlil qilish va xulosa chiqarish faoliyati yetarli darajada shakllanmay-apti ^[3:52]. Bu esa o'quvchilarda chuqur fikrlash, muammoni turli nuqtai nazardan ko'ra olish va asoslangan qaror qabul qilish kabi ko'nikmalarning rivojlanishini cheklaydi. Shu sababli ingliz tili darslarida an'anaviy yondashuvlarni qayta ko'rib chiqish va ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan boyitish zarurati yuzaga kelmoqda ^[4:61].

Mazkur tadqiqotning obyekti sifatida yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tili darslaridagi o'quv faoliyati belgilandi. Predmet esa ushbu jarayonda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodlar va pedagogik vositalardan iborat. Tadqiqotning maqsadi ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishga qaratilgan innovatsion metodik modelni ishlab chiqish va uning samaradorligini asoslashdan iborat. Ushbu maqsadni amalga oshirish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: mavjud metodik yondashuvlarni tahlil qilish, samarali pedagogik vositalarni aniqlash, innovatsion metodik modelni ishlab chiqish va uning amaliy natijalarini baholash. Tadqiqot jarayonida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish Bloom taksonomiyasining yuqori bosqichlari – tahlil, baholash va ijod darajalari bilan uzviy bog'liq holda qaraldi [5:27].

Shunday qilib, ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish nafaqat metodik, balki ijtimoiy-pedagogik ahamiyatga ham ega bo'lib, o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning faqat bilimlarni egallashi emas, balki ularni tahlil qilish, baholash va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, tez o'zgaruvchan ijtimoiy va axborot muhitida shaxsning muvaffaqiyati uning tanqidiy fikrlash darajasi bilan bevosita bog'liq ekanligi ta'lim sohasidagi tadqiqotlarda alohida ta'kidlanadi [6;34]. Ingliz tili darslari o'zining kommunikativ xususiyati bilan o'quvchilarda fikr bildirish, muhokama yuritish va turli nuqtai nazarlarni taqqoslash imkonini yaratadi. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, dars jarayonida o'quvchilar ko'proq tayyor bilimlarni qabul qilishga yo'naltirilgan bo'lib, mustaqil tahlil va baholash faoliyati yetarli darajada tashkil etilmayapti. Bu holat o'quvchilarda chuqur fikrlash va asosli qaror qabul qilish ko'nikmalarining sust rivojlanishiga olib keladi. Shuningdek, mavjud metodik yondashuvlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlar tizimli va izchil tarzda yo'lga qo'yilmagan.

Natijada o'quvchilar ko'pincha tayyor javoblarga tayanadi va muammoli vaziyatlarda mustaqil fikr yuritishda qiyinchiliklarga duch keladi. Kuzatilgan kamchilik: ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan yaxlit metodik tizim yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Taklif etiladigan yechim: yuqori sinf o'quvchilari uchun tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion metodik modelni ishlab chiqish va uni amaliyotga joriy etish zarur. Shu jihatdan yuqori sinf ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning innovatsion metodik modelini ishlab chiqish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotning obyekti sifatida umumiy o'rta ta'lim maktablarining 5-9-sinflarida ingliz tilini o'qitish jarayonining didaktik tizimi belgilandi. Ushbu tizim o'quvchilarning til ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga, ularning fikrlash faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik jarayonni o'z ichiga oladi.

Tadqiqotning predmeti esa ingliz tili darslarida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishni ta'minlovchi metodik yondashuvlar, didaktik vositalar va interfaol faoliyat shakllarining mazmuni hamda ularni qo'llash mexanizmidan iborat. Xususan, muammoli vaziyatlar, ochiq turdagi savollar, bahs-munozara va tahliliy topshiriqlar orqali o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtirish usullari predmet doirasida tadqiq etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida keng qamrovda o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Xorijiy tadqiqotlarda ushbu tushuncha shaxsning axborotni tahlil qilish, baholash va asosli qaror qabul qilish qobiliyati sifatida talqin etiladi. Xususan, Bloom taksonomiyasi o'quv faoliyatini bilish darajalariga ajratish orqali yuqori bosqichlarda joylashgan tahlil, baholash va ijodiy fikrlash jarayonlarini rivojlantirish zarurligini asoslaydi [7:29].

Facione tomonidan ishlab chiqilgan modelda esa tanqidiy fikrlash interpretatsiya, tahlil, baholash va xulosa chiqarish kabi o'zaro bog'liq komponentlar tizimi sifatida ko'rib chiqiladi [8:41]. Ushbu yondashuv o'quvchilarning faqat bilimlarni eslab qolishi emas, balki ularni qayta ishlashi va yangi vaziyatlarda qo'llashi zarurligini ko'rsatadi. Paul va Elder tadqiqotlarida esa tanqidiy fikrlash jarayoni savol qo'yish, dalillash va muqobil nuqtai nazarlarni solishtirish orqali shakllanishi ta'kidlanadi [9:36].

Mahalliy tadqiqotlarda ham tanqidiy fikrlashni rivojlantirish masalasi muhim pedagogik muammo sifatida e'tirof etilgan. Biroq, mavjud ishlarda ushbu jarayon ko'proq nazariy jihatdan yoritilib, uning amaliy metodik ta'minoti yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Ayniqsa, ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishga qaratilgan tizimli yondashuvlar kam uchraydi. Amaldagi darsliklar va o'quv materiallarida esa ko'proq reproduktiv topshiriqlar ustunlik qilishi kuzatiladi, bu esa o'quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini cheklaydi. Kuzatilgan kamchilik: mavjud tadqiqotlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning yaxlit metodik modeli yetarli darajada ishlab chiqilmagan, ayniqsa, ingliz tili ta'limi kontekstida amaliy mexanizmlar aniq belgilab berilmagan. Taklif etiladigan yechim: tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan innovatsion metodik modelni ishlab chiqish va uni ingliz tili darslari mazmuni bilan integratsiya qilish zarur. Shu jihatdan mazkur tadqiqot ilgari olib borilgan ilmiy ishlardan farqli ravishda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning amaliy yo'naltirilgan metodik modelini taklif etishi bilan ajralib turadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda yuqori sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish jarayonini o'rganish va asoslash uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy va amaliy usullar uyg'unligiga asoslanib, o'quv jarayonining turli jihatlarini tizimli tahlil qilish imkonini berdi. Tadqiqotning nazariy bosqichida tanqidiy fikrlashga oid ilmiy manbalar, pedagogik konsepsiyalar va mavjud metodik yondashuvlar qiyosiy-tahliliy usul asosida o'rganildi. Ushbu jarayonda turli mualliflarning qarashlari o'zaro solishtirilib, ularning umumiy va farqli jihatlari aniqlashtirildi. Bu esa tadqiqotning konseptual asosini shakllantirishga xizmat qildi.

Amaliy bosqichda esa pedagogik kuzatuv, suhbat va tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Pedagogik kuzatuv orqali ingliz tili darslarida o'quvchilarning fikrlash faoliyati, savol berish darajasi hamda muammoli vaziyatlarga munosabati o'rganildi. Suhbat metodi yordamida o'qituvchilarning mavjud metodik yondashuvlari va duch kelayotgan qiyinchiliklari aniqlashtirildi.

Tajriba-sinov ishlari jarayonida ishlab chiqilgan innovatsion metodik model amaliyotga joriy etildi va uning samaradorligi baholandi. Tadqiqot davomida nazorat va tajriba guruhlarini shakllantirilib, ularning natijalari o'zaro taqqoslandi. Baholash mezonlari sifatida o'quvchilarning tahlil qilish, baholash va asosli xulosa chiqarish ko'nikmalari asos qilib olindi. Mazkur tadqiqot doirasida yuqori sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodik model ishlab chiqildi. Ushbu model ingliz tili darslarining mazmuni, o'quv faoliyati va baholash jarayonlarini o'zaro uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashini bosqichma-bosqich rivojlantirishga yo'naltirilgan. Olingan natijalarni qayta ishlashda sifat va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanildi. Xususan, o'quvchilarning rivojlanish dinamikasi kuzatilib, natijalar umumlashtirildi va tizimlashtirildi. Ushbu yondashuv tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta'minlashga xizmat qildi.

Shunday qilib, qo'llanilgan metodologiya tanqidiy fikrlashni rivojlantirish jarayonini har tomonlama o'rganish va taklif etilayotgan metodik modelning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

Mazkur tadqiqot doirasida yuqori sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodik model ishlab chiqildi. Ushbu model ingliz tili darslarining mazmuni, o'quv faoliyati va baholash jarayonlarini o'zaro uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashini bosqichma-bosqich rivojlantirishga yo'naltirilgan. Taklif etilayotgan metodik model tizimli yondashuv asosida quyidagi o'zaro bog'liq komponentlardan tashkil topadi:

Maqsad → Mazmun → Faoliyat → Natija.

Modelning maqsad komponenti o'quvchilarda tanqidiy fikrlashning asosiy ko'nikmalarini – tahlil qilish, baholash va asosli xulosa chiqarish qobiliyatlarini shakllantirishga qaratilgan. Bu bosqichda o'quv jarayonining umumiy yo'nalishi belgilanadi va kutilayotgan natijalar aniqlashtiriladi. Mazmun komponenti ingliz tili darslarida qo'llaniladigan o'quv materiallarini qayta tashkil etishni nazarda tutadi. Bunda an'anaviy reproduktiv topshiriqlar o'rniga muammoli vaziyatlarga asoslangan, ochiq javobli va tahlil talab qiluvchi topshiriqlar tizimi ishlab chiqiladi. O'quv materiali real hayotiy kontekst bilan bog'lanib, o'quvchilarni mustaqil fikr yuritishga undaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Faoliyat komponenti o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtiruvchi interfaol metodlarni o'z ichiga oladi. Xususan, bahs-munozara (debate), muammoli vaziyatlarni tahlil qilish (case study) hamda savol-javob asosidagi refleksiv yondashuv (Socratic questioning) orqali o'quvchilar turli nuqtai nazarlarni solishtirish va asoslashga o'rgatiladi. Ushbu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi va fasilitator sifatida ishtirok etadi. Natija komponenti esa o'quvchilarda shakllangan tanqidiy fikrlash darajasini baholashni nazarda tutadi. Baholash jarayonida o'quvchilarning tahliliy yondashuvi, dalillash qobiliyati va mustaqil xulosa chiqarish darajasi asosiy mezon sifatida olinadi. Natijalar o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini aniqlash imkonini beradi. Mazkur modelning muhim jihati shundaki, u nafaqat alohida metodlar yig'indisi, balki ularning o'zaro integratsiyalashgan tizimi sifatida ishlab chiqilgan. Bu esa o'quv jarayonining barcha bosqichlarida tanqidiy fikrlashni izchil rivojlantirish imkonini beradi.

Kuzatilgan kamchilik: mavjud metodik yondashuvlarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish elementlari fragmentar tarzda qo'llanilib, yagona tizimga keltirilmagan. Taklif etiladigan yechim: mazkur komponentlar asosida ishlab chiqilgan integrativ modelni dars jarayoniga joriy etish orqali o'quvchilarning fikrlash faoliyatini izchil rivojlantirish mumkin. Shu tariqa taklif etilayotgan innovatsion metodik model ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Taklif etilayotgan innovatsion metodik modelni amaliyotga joriy etish ingliz tili darslarini an'anaviy bilim berish jarayonidan faol fikrlashga yo'naltirilgan interfaol muhitga aylantirishni nazarda tutadi. Ushbu jarayon bosqichma-bosqich tashkil etilib, har bir bosqich o'quvchilarning tanqidiy fikrlash faoliyatini faollashtirishga xizmat qiladi.

Amaliy qo'llash jarayoni quyidagi ketma-ketlikda amalga oshiriladi: darsning boshlang'ich bosqichida o'quvchilarga muammoli vaziyat taqdim etiladi. Masalan, "Environmental problems" mavzusida o'quvchilarga real hayotiy muammo – ekologik muammolarning jamiyatga ta'siri haqida savol beriladi. Bu bosqichda o'quvchilar o'z bilimlariga tayanib, dastlabki fikrlarini bildiradi va muammoni anglashga kirishadi. Keyingi bosqichda o'quvchilarning fikrlash faoliyatini chuqurlashtirish maqsadida ochiq turdagi savollar qo'llaniladi.

O'qituvchi tomonidan berilgan savollar o'quvchilarni tahlil qilish va sabab-oqibat bog'liqliklarini aniqlashga yo'naltiradi. Bu jarayonda o'quvchilar turli nuqtai nazarlarni ilgari suradi va ularni asoslashga harakat qiladi. Uchinchi bosqichda interfaol metodlar joriy etiladi. Xususan, o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, muammoga yechim taklif etish ustida ishlaydi.

"Debate" yoki "case study" metodlari orqali o'quvchilar o'z fikrlarini himoya qiladi, boshqa guruhlarining qarashlarini tahlil qiladi va muqobil yechimlarni baholaydi. Ushbu bosqich o'quvchilarning argumentatsion fikrlashini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Keyingi bosqichda o'quvchilar tomonidan ishlab chiqilgan yechimlar umumlashtiriladi va muhokama qilinadi. O'qituvchi fasilitator sifatida jarayonni boshqaradi, lekin tayyor javob bermaydi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi.

Yakuniy bosqichda refleksiya amalga oshiriladi. O'quvchilar o'z faoliyatini tahlil qiladi, qanday qarorlar qabul qilganini va nima uchun aynan shu yechimni tanlaganini izohlaydi. Bu jarayon o'quvchilarda o'z fikrini baholash va takomillashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Kuzatilgan kamchilik: dars jarayonining dastlabki bosqichlarida ayrim o'quvchilar faol ishtirok etishda qiynaladi. Taklif etiladigan yechim: kichik guruhlarda ishlash va qo'llab-quvvatlovchi savollar orqali barcha o'quvchilarni jarayonga jalb etish zarur. Shu tariqa innovatsion metodik modelni amaliy qo'llash mexanizmi o'quvchilarning tanqidiy fikrlash faoliyatini izchil va bosqichma-bosqich rivojlantirish imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida ishlab chiqilgan innovatsion metodik modelning samaradorligini aniqlash maqsadida tajriba-sinov ishlari olib borildi. Tajribada yuqori sinf o'quvchilari ishtirok etib, ular nazorat va tajriba guruhlariga ajratildi. Nazorat guruhida an'anaviy o'qitish metodlari qo'llanilgan bo'lsa, tajriba guruhida taklif etilgan metodik model asosida darslar tashkil etildi. Tadqiqot boshida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash darajasini aniqlash maqsadida diagnostik topshiriqlar berildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning aksariyati tahlil qilish va mustaqil xulosa chiqarishda qiyinchiliklarga duch kelgan. Xususan, o'quvchilarning ko'pchiligi berilgan savollarga tayyor javoblar asosida javob berishga moyilligi kuzatildi.

Tajriba jarayonida innovatsion metodik model asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning faol ishtiroki sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, muammoli vaziyatlar, bahs-munozaralar va ochiq savollar asosida olib borilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning fikrlash faoliyatini faollashtirdi. O'quvchilar o'z fikrlarini asoslash, boshqa nuqtayi nazarlarni tahlil qilish va muqobil yechimlarni taklif etishda faol qatnasha boshladi. Tajriba yakunida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalari qayta baholandi. Olingan natijalar quyidagi tendensiyani ko'rsatdi: tajriba guruhida tahlil qilish, baholash va xulosa chiqarish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlangan, nazorat guruhida esa o'zgarishlar nisbatan past darajada kuzatilgan.

1-jadval: **Tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining rivojlanish dinamikasi**

Ko'rsatkichlar	Tajriba boshida (%)	Tajriba oxirida (%)
Tahlil qilish	42	71
Baholash	38	68
Xulosa chiqarish	40	73

Jadval ma'lumotlari shuni ko'rsatdiki, innovatsion metodik model qo'llanilgan guruhda barcha ko'rsatkichlar bo'yicha ijobiy o'sish kuzatilgan. Eng yuqori natija xulosa chiqarish ko'nikmasida qayd etilgan bo'lib, bu o'quvchilarning mustaqil fikrlash darajasi oshganini anglatadi.

Kuzatilgan kamchilik: ayrim o'quvchilarda dastlab bahs-munozara jarayonida faol ishtirok etish qiyinchilik tug'dirdi.

Taklif etiladigan yechim: o'quvchilarning psixologik tayyorgarligini oshirish va ularni bosqichma-bosqich interfaol faoliyatga jalb etish zarur.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar innovatsion metodik modelning ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda samarali ekanligini tasdiqladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarning nafaqat til kompetensiyalarini, balki ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va asosli xulosa chiqarish qobiliyatlarini ham sezilarli darajada rivojlantiradi. Tadqiqot jarayonida ishlab chiqilgan innovatsion metodik

model o'quv jarayonini tizimli tashkil etish orqali o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga xizmat qilishi aniqlandi. Tajriba-sinov ishlari natijalari ushbu modelning samaradorligini tasdiqladi. Xususan, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar va ochiq turdagi savollar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning tanqidiy tahlil qilish va baholash ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil bo'lib xizmat qildi. Bu esa o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifodalash va dalillash darajasining oshishiga olib keldi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Xususan, o'quvchilarning dastlab interfaol faoliyatga moslashishida qiyinchiliklar kuzatildi. Bu holat yangi metodlarni joriy etishda bosqichma-bosqich yondashuv zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalariga asosanib, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilgan topshiriqlar tizimini kengaytirish;
2. O'qituvchilarni interfaol metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslariga jalb etish;
3. Darslik va o'quv materiallariga yuqori darajadagi fikrlashni talab qiluvchi savollarni kiritish;
4. O'quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini rag'batlantiruvchi baholash mezonlarini takomillashtirish.

Umuman olganda, taklif etilayotgan innovatsion metodik model ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning samarali vositasi sifatida amaliy ahamiyatga ega bo'lib, uni ta'lim jarayoniga joriy etish o'quvchilarning intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bloom, B. S. Taxonomy of Educational Objectives. New York: Longman, 1956.
2. Facione, P. Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction. California: The Delphi Report, 1990.
3. Paul, R., Elder, L. Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life. New Jersey: Pearson Education, 2008.
4. Halpern, D. Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking. New York: Psychology Press, 2003.
5. Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. New York: Longman, 2001.
6. Ennis, R. Critical Thinking. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
7. Richards, J. C., Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014.
8. Harmer, J. How to Teach English. London: Longman, 2007.
9. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. New York: Pearson Education, 2007.
10. O'zbekiston Respublikasi Davlat ta'lim standarti. Umumiy o'rta ta'lim bo'yicha me'yoriy hujjat. Toshkent, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.